Dañeel

Le livre de Daniel en wolof

traduit de l'hébreu et publié par
la Mission Baptiste du Sénégal

Traduction provisoire

Copyright © 2016 Mission Baptiste du Sénégal
(NINEA MBS: 20215410C9)
Tous droits réservés.

Quiconque voudrait le reproduire devra inclure la déclaration de droit d'auteur ci-dessus.
Pour la reproduction en plus de 250 exemplaires, veuillez écrire à l'adresse suivante:
B.P. 1229 — Thiès, Sénégal

Pour mieux lire ce livre…

L'alphabet officiel dont on se sert est facile à lire. Les seuls symboles qui présentent une certaine difficulté sont les suivants:

j	se trouve dans	la paix	--jàmm (ji)
	et	dernier	--mujj
c	se trouve dans	le couscous	--cere (ji)
	et	descendre	--wàcc
ñ	se trouve dans	tous	--ñépp
	et	refuser	--bañ
x	se trouve dans	savoir	--xam
	et	la main	--loxo (bi)
ë	se trouve dans	l'œil	--bët (bi)
	et	demain	--ëllëg
ŋ	se trouve dans	la mâchoire	--ŋaam (wi)
	et	seulement	--doŋŋ

Une différence existe entre ***a*** et ***à***

baigner	--sang	revêtir	--sàng
l'encensoir	--and (bi)	accompagner	--ànd

La voyelle est ***doublée*** pour indiquer la longueur

valoir	--jar	passer par	--jaar
être propre	--set	chercher	--seet
le cœur	--xol (bi)	regarder	--xool
le nom	--tur (wi)	répandre	--tuur

La voyelle est ***accentuée*** pour indiquer la fermeture

souper	--reer	être perdu	--réer
jeûner	--woor	être sûr	--wóor

Li nuy bëgga lim lu nu tëral la, bëgg cee déggook bokki jàngkat yu tedd yi, ngir déggin wi leer, ba deesu ko jaawatle.

Nanu rààññee…

nanu ak **nañu**
Dees na wax: «(Nun) war nañoo dem» (**n** bi am maas bii: ˜).
Waaye danu koo taamoo binde nii:
«(Nun) war **nanoo** dem,»
ngir ñu bañ koo jaawatleek: «War nañoo dem (ñoom).»

Boo gisee màndarga mii — , xamal ne kàddu gee yeggul. Dafa dog, mbaa muy wax ju ñu junj rekk.
Mbind yi ñu rààññale ak yi ñu dijjal, bokkul ci mbindum Yàlla mu sell, mi ñu jukkee ci téere yu jëkk ya.
Boo gisee baat bu ñu tofal araf bu tuuti bu mel nii a, seetal lu muy tekki ci suufu xët mi.
Boo gisee tomb bii ° ci boppu baat, seetal lu muy tekki ci *Leeral yi*, fi téere biy waaja jeexe.

Dañeel

Dañeel gore na ci biir nguuru kéefar

(Saar 1.1---6.29)

Dañeel ak i xaritam tàbbi nañu ci liggéeyu kër Buur

1 [1] Ca ñetteelu atu nguuru Yowakim buuru Yudaa, Nabukodonosor buuru
Babilon daa dikk, gaw Yerusalem. [2] Boroom bi nag teg Yowakim buuru
Yudaa ciy loxoom, boole ca lenni jumtukaayi kër Yàlla ga.
Nabukodonosor yóbbu jumtukaay ya réewum Sineyaar, ga ñuy wax Babilon
itam, ca biir kërug tuuram. Mu daldi fat jumtukaay ya ca denci kër tuuram.
[3] Ba loolu amee Buur jox ndigal Aspenas, kilifay bëkk-néegam, ngir mu
tànne ci °bànni Israyil ñenn ci askanu buur ak ci garmi yi. [4] Ñu diy
waxambaane yu amul benn sikk ci seen yaram, di ñu góorayiw, mane bépp
xeetu njàng, bare xam-xam te am déggin, ba mana liggéeyal Buur ci biir
këram. Ñu di leen jàngal làkku waa Babilon ak seen mbind. [5] Ci biir loolu
Buur dogalal leen bés bu nekk ab cér ci njëlam ak ci biiñam. Mu santaane ñu
tàggat leen diiru ñetti at, ñu doora tàbbi ci liggéeyu buur. [6] Yudeen ña ca
bokkoon di Dañeel ak Anaña ak Mikayel ak Asaryaa. [7] Kilifag jawriñ ya nag
tudde leen yeneeni tur. Dañeel, mu tudde ko Beltasar, Anaña mu tudde ko
Sadarag, Mikayel tudd Mesag, Asaryaa di Abet Nego.
[8] Ci biir loolu Dañeel fas yéene ci xolam ne du sobeel boppam ci njëlu buur
ak biiñam. Mu ñaan kilifag jawriñ ya mu may ko, mu bañ cee sobeel boppam.
[9] Yàlla def kilifag jawriñ ya baaxe Dañeel, yërëm ko. [10] Teewul kilifag jawriñ
ya ne Dañeel: «Man de damaa ragal Buur sama boroom, moom mi leen
dogalal seen lekk ak seen naan. Su Buur gisee ngeen gëna yooy seen moroomi
xale yu góor yi nag? Sama bakkan xaj na ci de!»

© MBS 2016

11 Ba mu ko defee Dañeel wax ak dag, ba kilifay jawriñ ya sant mu wattu
leen, mook Anaña ak Mikayel ak Asaryaa. Mu ne ko: 12 «Ngalla sang bi, seetlu
nu diiru fukki fan, ñu di nu jox ci meññeef mi rekk ak ndoxum naan; 13 te nga
xool nu, xool xale yu góor yiy lekk ci njëlal Buur. Su ko defee nga seet nooy
def ak nun ci ni nga nu gise, sang bi.» 14 Waa ja ànd ak ñoom ci loolu, seetlu
leen diiru fukki fan. 15 Ba fukki fan ya matee, seen kanam gëna leer te ñu gëna
suur mboolem xale yu góor yay lekk ca njëlal Buur. 16 Ci kaw loolu wattukat
ba di yóbbu seen njël ak seen biiñ, weccee leen ko meññeef. 17 Yàlla nag may
ñeenti xale yu góor yooyu xel ak ràññee ci mboolem lu ñu bind ak wàllu
xam-xam. Dañeel moom mana firi mboolem peeñu ak gént.

18 Ba diir ba leen Buur àppal matee, ñu war leena indi, kilifag jawriñ ya
yóbbu leen fa kanam Buur Nabukodonosor. 19 Buur wax ak ñoom te gisul ci
ñoom ñépp kenn ku mel ni Dañeel ak Anaña ak Mikayel ak Asaryaa. Ñu daldi
tàbbi ci liggéeyu buur. 20 Mboolem wàllu xam-xam ak xel mu leen Buur seetlu
rekk, gis ne ñoo ci sut fukki yoon taryaax yeek ñeengokati réewam mépp.

21 Dañeel nekk na ca liggéeyu buur, nekk ca ba ca at ma jëkk ca nguuru
Buur Sirus.

Dañeel nettali na géntu Buur

2 1 Ca ñaareelu atu nguuru Nabukodonosor la Nabukodonosor gént gént gu
ub boppam lool, ba manatula nelaw. 2 Mu woolu taryaax yi ak ñeengokat
yi ak jibar yi ak xërëmkat yi, ngir ñu firil koy géntam. Ñu agsi taxaw ca
kanamam. 3 Buur ne leen: «Damaa gént lu ub sama bopp, ma bëgga xam lu
muy firi.» 4 Xërëmkat ya ne Buur ci làkku arameen: «Guddal u fan Buur, sang
bi! Wax nu gént gi, nu firi ko.»

5 Buur wax xërëmkat ya ne leen: «Dogal bu wér a ngii tukkee fi man. Su
ngeen ma waxul gént gi, wax ma piri mi, ay dog lañu leen di dog, seeni kër
doon ay sën. 6 Waaye su ngeen waxee gént gi, wax ma piri mi, ay weexal ak i

© MBS 2016

yool ak teraanga ju réy ngeen di jële ci man. Kon nag waxleen ma gént gi,
wax ma piri mi.»

7 Gannaaw gi ñu dellu ne Buur: «Sang bi, waxal gént gi, nu wax la pireem.»
8 Buur dellu ne: «Gis naa nag bu baax ne dangeena bëgga yàggal mbir mi,
ndax xam ngeen ne dogal bu wér tukkee na ci man 9 ne su ngeen ma waxul
gént gi, àtte bi di benn ci yéen ñépp. Gise ngeen ba nar maa wax ay fen ak i
caaxaan, di yaakaar jamono soppiku. Waxleen ma gént gi rekk, ma xam ne
man ngeen maa wax pireem.» 10 Xërëmkat ya ne Buur: «Buur, amul kenn ci
kaw suuf ku mana wax li ngay laaj. Te it benn buur ak nu màggaayam ak
dooleem mana tollu, masula laaj lu mel nii benn taryaax mbaa ñeengokat
mbaa xërëmkat. 11 Li ngay laaj daa jafe, Buur. Kenn manu la koo wax ku moy
yàlla yi, Buur, te ñoom dëkkuñu ci biir nit ñi.» 12 Ci kaw loolu Buur mer lool
ba fees dell, daldi joxe ndigal ne ñu rey mboolem boroom xam-xami Babilon.

13 Ba mu ko defee ñu siiwtaane dogal ba, nara reylu boroom xam-xam ya.
Ñuy seet nag Dañeel ak i àndandoom ngir rey leen. 14 Dañeel def ug teey,
jiital xelam, wax ak Aryog, kilifag dagi buur, fekk kooku di dem, nara reyi
boroom xam-xami Babilon. 15 Mu laaj Aryog ndawal Buur, ne ko: «Waaw, lu
waral bii dogal bu diis tukkee ci Buur?» Aryog xamal Dañeel mbir ma.
16 Dañeel nag dem ca Buur, ñaan ko mu may ko jot gu mu ko joxe pirim gént
ga.

17 Ba loolu amee Dañeel ñibbi, daldi xamal mbir ma Anaña ak Mikayel ak
Asaryaa, àndandoom ya, 18 ngir ñu sàkku yërmandey Yàlla Boroom asamaan
ci wàllu mbóot moomu, ndax ñu bañ leena rey mook àndandoom yaak
yeneen boroom xam-xami Babilon. 19 Ca guddi ga nag, ñu won mbóot ma
Dañeel ci biir peeñu. Ci kaw loolu Dañeel sant Yàlla Boroom asamaan, 20 daldi
ne:

«Cant gu amul ndoorte amul kemu ñeel na Yàlla,
xam-xam ak kàttan mooy boroom.
21 Mooy walbati jamono, di soppi demin,

© MBS 2016

di fal buur, di folli.

Mooy xelal boroom xel mu rafet,

di xamal boroom xel mu ñaw.

22 Mooy feeñal mbóot mu làqu,

xam li ci biir lëndëm,

te leer màkkaanoo ko.

23 Sama Yàllay maam, maa lay gërëm,

di la sant.

Yaa ma may xam-xam ak manoore,

xamal ma li nu la laaj.

Yaa nu xamal mbirum Buur mii.»

24 Gannaaw loolu Dañeel dem ca Aryog mi Buur santoon mu rey boroom
xam-xami Babilon. Ba mu demee ne ko: «Boroom xam-xami Babilon yi, bu
leen reylu. Yóbbu ma ca Buur, ma jox ko piri mi.» 25 Aryog gaaw yóbbu
Dañeel ba ca Buur, wax ko ne ko: «Gis naa ci ngàllog Yudeen ñi ku la mana
firil sa gént gi.» 26 Buur wax ak Dañeel, mi ñu naan Beltasar, ne ko: «Wóor na
la ne man nga maa wax li ma gént, wax ma li muy firi?»

27 Dañeel ne Buur: «Buur, li nga laaj amul benn boroom xam-xam mbaa
ñeengokat mbaa taryaax ak seetkat bu la ko mana xamal. 28 Waaye, Buur
Nabukodonosor, Yàllaa ngi biir asamaan, di xamle ay mbóot te moo la won
liy am jamono yiy ñëw. Sa gént gaak la nga ca gis ca sa kaw lal, lii la:

29 «Buur, ba nga tëddee ca sab lal, sa xel daa dem ci liy xew bu jamono jii
weesoo. Kiy feeñal mbóot daldi lay won liy xew. 30 Man nag du caageenu
xam-xam bu ma ëpple mboolem kuy dund. Mbóot mii dañu ma koo won,
ndax yaw Buur, nga xam piri mi, xam li ub sa bopp.

31 «Buur, danga jekki xool, daldi gis jëmm ju mag ju ñu defar. Jëmm ja réy
na lool te yànjaayam yéeme. Ma nga taxaw janook yaw, melokaanam raglu.
32 Boppu jëmm ji wurus la wu raxul, dënn beek loxo yi di xaalis, biir beek
pooj yi di xànjar, 33 yeel yi di weñ gu ñuul, ndëgguy tànk yi nag lenn li weñ

© MBS 2016

gu ñuul la, li ci des di ban bu ñu lakk. 34 Naka ngay xool, aw doj wu loxo
sànniwul fàq, daldi dal ca tànki jëmm ja bindoo weñ ak ban bu ñu lakk, daldi
koy rajaxe. 35 Ci kaw loolu weñ gaak ban baak xànjar jaak xaalis baak wurus
wa lépp bokk rajaxoo, mel ni xataxu dàggay lolli. Ngelaw li buub ko yóbbu,
ba mu ne mes. Doj wa daloon ca jëmm ja nag doon tund wu mag, fees àddina
sépp.

36 «Loolooy gént gi. Nu wax la piri mi nag, Buur. 37 Yaw Buur, buuru buur yi,
yaw mi Yàlla Boroom asamaan jox nguur ak kàttan ak dooleek ndam, 38 te
Yàlla teg ci say loxo doom aadama yeek rabi àll yeek njanaaw yi, nga boole
leen yilif ñoom ñépp ak fu ñu mana dëkke: yaw yaay boppu wurus bi.

39 «Sa gannaaw geneen nguur[a] dina taxaw, gën laa suufe, ñetteelu nguur ga
topp ca di xànjar, tiim àddina sépp. 40 Ñeenteelu nguur ga day dëgër ni weñ.
Ni weñ di toje lépp ba rajaxe lépp ba mu rajaxoo, noonu lay toje ba rajaxe
yooyu nguur yépp. Mu mel ni ni weñ gu ñuul di rajaxee lépp. 41 Soo gisee
ndëgguy tànk yeek baaraami tànk yi, lenn li di ban, lenn li di weñ, nguur la
guy xàjjalikoo. Lenn li dëgër dëgëraayu weñ ndax weñ gi nga gis, mu
jaxasook ban bi. 42 Te baaraami tànk, yi lenn li di weñ, lenn li di ban, ni la
nguur ga di ame doole cig wet, néew doole cig wet. 43 Li nga gis weñ gu
jaxasook ban mooy tekki ne buur yi dinañu booloo ci seeni pexe, waaye seen
bennoo du mujj; dafa mel ni weñ rekk, du jaxasook ban.

44 «Ci jamonoy buur yooyu Yàlla Boroom asamaan dina samp nguur gu dul
tas mukk, te wenn xeet du ko yilif mukk. Nguur googu dina tasaare mboolem
yeneen nguur yooyu, ba genn du ci des, waaye moom day sax ba fàww.
45 Moo waral nga gis doj wu loxo sànniwul, mu fàqe tund wa, daldi rajaxe
weñ gaak xànjar jaak ban baak xaalis baak wurus wa. Buur, Yàlla ju màgg ji
moo la xamal liy ñëw. Gént gi wér na, piri mi mata gëm.»

46 Ci kaw loolu Buur Nabukodonosor ne gurub, dëpp kanamam fa suuf,
sujjóotal Dañeel, joxe nag ndigal ñu jox ko ay weexal ak cuuraay. 47 Ba loolu

[a] **2.39** ***geneen nguur:*** manees naa wax it *weneen askanu buur.*

© *MBS 2016*

amee Buur wax Dañeel, ne ko: «Aylayéwén, sa Yàlla mooy Yàllay yàlla yi, di
Sangu buur yi, te it mooy kiy feeñal mbóot, gannaaw feeñal nga mii mbóot.»

48 Ba mu ko defee Buur teral Dañeel, may ko lu baree bare, ba noppi def ko
kilifag diiwaanu Babilon gépp, teg ci fal ko, mu yilif boroom xam-xami
Babilon yépp. 49 Ci biir loolu Dañeel ñaan Buur mu tabb Sadarag ak Mesag ak
Abet Nego, ñu yore saytub diiwaanu Babilon. Dañeel moom nekk ca ëttu
buur.

Sànni nañu xariti Dañeel cib taal

3 1 Mu am bés Buur Nabukodonosor defarlu jëmmi wurus, taxawaay ba di
fanweeri meetar, yaatuwaay ba di ñetti meetar. Mu taxawal ko ca jooru
Dura ga ca diiwaanu Babilon. 2 Buur Nabukodonosor nag woolu jawriñ
yaak laman yaak jaraaf yaak kàngam yaak farbay alal yaak àttekat yaak
ndawi buur yaak mboolem kilifay diiwaan ya, ngir ñu ñëw ca bernde ja mu
maye ca daloob jëmm ja mu samp. 3 Ba loolu amee jawriñ yaak laman yaak
jaraaf yaak boroom xel yaak farbay alal yaak àttekat yaak ndawi buur yaak
mboolem kilifay diiwaan ya, ñépp daje ngir berndey jëmm, ja Buur
Nabukodonosor samp; ñu daldi taxaw ca kanam jëmm ja.

4 Yéenekat ba nag xaacu, ne: «Dégluleen li ñu leen sant, yéen waa mbooloo
yépp ak xeet yépp, ak làkk yépp. 5 Bu ngeen di dégg bufta bi ak toxoro gi ak
xalam gi ak riiti gi ak kooraa gi ak liit gi ak mboolem jumtukaayu xumbal yi,
nangeen sujjóot, màggale ko jëmmu wurus wi Buur Nabukodonosor samp.
6 Képp ku sujjóotul màggal ko, dees koy daldi sànni ci biir taal bu yànj.»

7 Loolu nag waral saa yu nit ña déggee bufta baak toxoro gaak xalam gaak
riiti gaak kooraa gaak mboolem jumtukaayu xumbal ya, ñoom ñépp ay bokk
sujjóot, màggal jëmmu wurus ja Buur Nabukodonosor samp, muy mbooloo
yaak xeet yaak làkk ya.

8 Ci biir loolu ay xëremkat dikk, di boole Yawut ya. 9 Ñu wax Buur
Nabukodonosor, ne ko: «Buur, guddal u fan. 10 Buur sang bi, xam nga yaa joxe
ndigal ne: “Képp ku dégg bufta beek toxoro geek xalam geek riiti geek kooraa

geek liit geek mboolem jumtukaayu xumbal, dangaa wara sujjóot, màggal
jëmmi wurus ji. 11 Te képp ku sujjóotul màggal ko, dees na ko sànni ci biir
taal bu yànj.” 12 Dafa am ay Yawut yoo tabb, ñu yore saytub diiwaanu
Babilon. Ñu di leen wax Sadarag ak Mesag ak Abet Nego. Ñooñu de Buur,
déggaluñu la; say yàlla, jaamuwuñu leen; sa jëmmu wurus ji nga samp it,
màggaluñu ko.»

13 Nabukodonosor daldi mer lool, ba fees dell. Mu woolu Sadarag ak Mesag
ak Abet Nego; ñu indi leen ba fa kanam Buur. 14 Nabukodonosor àddu ne leen:
«Ndax dëgg la, yéen Sadarag, Mesag ak Abet Nego, yéena baña jaamu samay
yàlla, baña màggal jëmmu wurus ji ma samp? 15 Léegi, bettuma leen. Bu
ngeen di dégg bufta beek toxoro geek xalam geek riiti geek kooraa geek liit
geek mboolem jumtukaayi xumbal yi rekk, sujjóotleen, màggale ko jëmm ji
ma sàkk. Waaye su ngeen ko màggalul, dees na leen daldi sànni ci biir taalu
sawara bu yànj. Ana yàlla ju leen di musal ci man?»

16 Sadarag Mesag ak Abet Nego ne Buur Nabukodonosor: «Buur, soxlawul ñu
di la lay dara. 17 Ndegam Yàlla ji nuy jaamu man nanoo musal ci taalu sawara
bu yànj bi, musal nu ci yaw mii, dina nu musal. 18 Su demewul noonu it nag
Buur, xamal ne say yàlla dunu leen jaamu, sa jëmmu wurus ji nga samp it,
dunu ko sujjóotal.»

19 Ci kaw loolu Nabukodonosor mer lool ba fees dell, kanam gay sël-sëli
janook Sadarag Mesag ak Abet Nego. Mu santaane ñu xamb taal ba, ba mu
gëna tàng juróom ñaari yoon na mu daan tànge; 20 ba noppi mu sant ay dag
yu am kàttan ci mbooloom xareem, ngir ñu yeew Sadarag ak Mesag ak Abet
Nego, sànni leen ca biir taal bu yànj ba. 21 Ñooñu yeew leen na ñu soloo, ñook
seeni mbubb ak seeni tubéy ak seeni mbaxana, daldi leen sànni ca biir taal bu
yànj ba. 22 Ndigalu Buur nag jampa jamp, sawara wa boya boy, ba tàkk-tàkku
sawara wa rey dag, ya ca sànni Sadarag ak Mesag ak Abet Nego. 23 Sadarag,
Mesag ak Abet Nego, ñoom ñett ñépp yeewe ba ne ŋodd, tàbbi ca biir taalu
sawara bu yànj ba.

© *MBS 2016*

24 Ci kaw loolu Buur Nabukodonosor jommi, ne bërét taxaw, daldi laaj ay
dagam ne leen: «Xanaa du ñett lañu yeew, sànni ci sawara wi?» Ñu ne ko:
«Ahakay, Buur!» 25 Mu ne: «Xool-leen, ñeent ñu yeewewul laa gis, ñuy daagu
ci biir sawara wi te dara dalu leen. Ñeenteel baa ngi mel ni jëmm ju nirook
Yàlla.» 26 Nabukodonosor nag jegeñsi buntu taal bu yànj ba, daldi àddu ca
kaw ne: «Éey Sadarag, Mesag, Abet Nego, jaami Yàlla jiy Aji kawe ji,
génnleen fii!»

Sadarag ak Mesag ak Abet Nego daldi génne ca biir sawara sa. 27 Ba loolu
amee jawriñ yaak laman yaak jaraaf yaak dagi Buur yéew leen. Ñu gis nag ne
sawara wi lakkul seen yaram fenn, seen kawaru bopp xoyomuwul, seeni yére
yàquwul, xeeñuñu sax xetu sawara.

28 Nabukodonosor wax ne: «Cant ñeel na Yàllay Sadarag ak Mesag ak Abet
Nego, moom mi yónni malaakaam, mu wallu jaamam ñi ko wóolu, ba xëtt
sama ndigal man Buur, te jaay seen bakkan gënal leen ñuy jaamu mbaa di
sujjóotal jeneen yàlla ju dul seen Yàlla. 29 Dogal tukkee na ci man ne: muy
mépp mbooloo ak bépp xeet ak wépp làkk, képp ku ci ñàkke kersa Yàllay
Sadarag ak Mesag ak Abet Nego, ay dog lees koy dog, te këram dees na ko def
ab sën, ndax kat amul jenn yàlla ju mana walloo ni moom.»

30 Ba loolu wéyee Buur gëna teral Sadarag ak Mesag ak Abet Nego ca
diiwaanu Babilon.

Buuru yéefar sàbbaal na Aji Sax ji

31 Bataaxalu Buur Nabukodonosor a ngii, jëm ci mépp mbooloo ak wépp
xeet ak wépp làkk, ak fu ñu dëkke ci àddina sépp:

Yal na seen jàmm yokku. 32 Màndarga yeek kéemaan yi ma Yàlla Aji Kawe ji
defal, maa ngi am bànneex ci xamle ko.

33 Ndaw màndargaam yu màgg,
ndaw kéemaanam yu réy!
Nguuram ay nguur gu sax dàkk,
kilifteefam ñeel maasoo maas.

© MBS 2016

4
1 Man Nabukodonosor maa ngi woon ci sama jàmmi kër ak sama
teraangay màkkaan. 2 Ma tëdd sama lal, daldi am gént gu ma tiital, ak
xalaat ak peeñu yu ma indil njàqare. 3 Ma joxe ndigal, woolu boroom
xam-xami Babilon yépp, ngir ñu xamal ma pirim gént gi. 4 Ci kaw loolu
taryaax yeek ñeengokat yeek xërëmkat yeek seetkat yi dikk. Ma nettali leen
gént gi, waaye waxuñu ma piri mi. 5 Ñu mujj ma indil Dañeel, di Beltasar, mi
ñu tudde sama yàlla, di ku xelu yàlla yu sell yi nekk ci moom. Ma wax ko
gént gi.

6 Ma ne ko: «Beltasar, kilifay taryaax yi, man ci sama bopp xam naa ne
xelum yàlla yu sell yaa ngi ci yaw, te menn mbóot jaaxalu la. Peeñum gént gi
ma gént, wax ma piri mi. 7 Li ma gis daal ci sama kaw lal mooy lii:

Damaa jekki gis garab ci digg àddina si,
mu gudd lool.
8 Garab gay màgg, di réy,
ba njobbaxtal la di laal asamaan,
ñu di ko séen ba ca cati àddina sépp.
9 Xob yaa nga naat,
meññeef ma ne gàññ,
mana dundal ñépp.
Muy keppaaral rabu àll,
di tàggal njanaaw,
di dundal bépp boroom bakkan.

10 «Fi ma tëdd ci sama lal, ma jekki gis ab wattukat bu sell wàcce asamaan.
11 Mu àddu ca kaw ne:

“Daaneleen garab gi te gor ay bànqaasam.
Wittleen xob yi, tasaare meññeef mi.
Na rab yi jóge ci keppaaram, daw,
njanaaw yi ciy bànqaasam, naaw.
12 Waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen ko fi suuf,

© MBS 2016

ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na ko layub asamaan di faam,
muy dunde ñax nig jur.
13 Mu nitoodi,
ame xelum mala
diiru juróom ñaari jamono.
14 Ndogal a ngoog bu wattukat yi tëral,
àttee ngoog bu ñu sell ñooñu digle,
ngir aji dund ji xam ne
Aji Kawe jee yilif nguuru nit,
di ko jox ki ko soob,
di ca fal ki gëna tuut.”

15 «Loolu laa gént, man, Nabukodonosor. Yaw Beltasar nag, wax ma piri mi. Ndax boroom xam-xam yi ci sama réew mi, kenn manu ma cee wax piri mi. Waaye yaw man nga ko, ngir xelum yàlla yu sell yaa ngi ci yaw.»

16 Ba loolu amee Dañeel ma ñuy wax Beltasar ne dann ab diir, jaaxle, xalaat
yu ko tiital dikkal ko. Buur àddu ne ko: «Beltasar, gént geek piri mi bumu la
tiital.» Beltasar ne ko: «Sang bi, su ma sañoon de muy sa géntug noon te
pireem topp say bañaale. 17 Garab gi nga gis muy màgg di réy, njobbaxtal lay
laal asamaan, ñu di ko séen ci àddina sépp, 18 mook xobam yu naat ak
meññeefam mu ne gàññ, mana dundal ñépp; muy keppaaral rabu àll, di
tàggal njanaaw: 19 Buur de, garab googu yaw la. Yaa màgg, di bare doole; di
màgg ba laal asamaan, sa kilifteef àkki cati àddina.

20 «Buur, li nga gis kenn ci wattukat yu sell yi wàcce asamaan, àddu ca kaw ne:

“Daaneleen garab gi, tas ko,
waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen ko fi suuf,
ci digg mbooy mi,

© MBS 2016

te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na lay biy wàcc, di ko faam,
muy dunde ñax nig jur
diiru juróom ñaari jamono...”

21 Piri maa ngii, Buur, di dogalu Aji Kawe, ji dal ci sa kaw, Buur, sang bi.
22 Yaw lañuy dàqe ci nit ñi; rabi àll yi ngay dëkkal, ñax di sam xont niw nag,
lay biy wàcc di la faam diiru juróom ñaari jamono, ba kera ngay xam ne Aji
Kawe jee yor nguuru nit, di ko jox ku ko neex. 23 Li ñu santaane ñu bàyyi ëkk
beek reeni garab gi mooy tekki ne nguur gi dees na la ko delloo keroog boo
xamee ne Boroom asamaan mooy Buur. 24 Kon nag Buur, ngalla nangul li ma
lay digal: say moy ak say bàkkaar, daboo ko di def njekk ak di baaxe
néew-ji-doole ndax sa teraanga sax.»

25 Loolu lépp dal na Buur Nabukodonosor. 26 Ba ñu ca tegee fukki weer ak
yaar yu mat, muy doxantu ca kaw taaxum kër buur ca Babilon. 27 Ma ngay
wax naan: «Xanaa lii du Babilon gu mag gi ma tabax man, ci sama doole ju
réy, muy péeyu buur, di sama ndam ak sama daraja?»

28 Kàddug Buur ga daanoogul sax, baat jibe asamaan àddu ne: «Yaw Buur
Nabukodonosor, dogal ñeel na la ne nguur gi rëcc na la. 29 Dees na la dàqe ci
nit ñi, nga dëkk ak rabi àll yi, ñax di sam xont niw nag diiru juróom ñaari
jamono, ba kera ngay xam ne Aji Kawe jee yor nguuru nit, di ko jox ku ko
neex.»

30 Ca saa sa kàddu ga sotti ñeel Nabukodonosor. Ñu dàqe ko ci nit ñi, muy
dunde ñax niw nag, lay biy wàcc di ko faam, ba kawar gi sëq ni dunqi jaxaay,
ay wewam di saf yu njanaaw.

Nabukodonosor xippi na

31 Ba àpp ba matee, man Nabukodonosor, maa séentu asamaan, sama sago
délsi. Ma sant Aji Kawe ji, sargal kiy dund ba fàww, màggal ko:
kilifteefam sax fàww,
nguuram ñeel maasoo maas.

© MBS 2016

32 Mboolem waa àddina
di neen ci moom.
Nu ko neex lay def
ak mboolooy xarey asamaan
ak waa suuf,
te kenn du fél loxoom
mbaa mu naa ko: «Ana looy def nii?»

33 Ba sama sago délsee, ca laa jotaat ndam ak daraja ngir sama teraangay
nguur. Ba loolu amee samay jawriñ ak samay jaraaf jëlsi ma; ñu dëjaat ma ci
nguur gi, ma gënatee màgg. 34 Léegi nag man, Nabukodonosor, maa ngi sant
Boroom asamaan, di ko sargal, di ko màggal. Lu mu def dëgg la, fu mu jaare
njub la, te kuy réy-réylu man na laa suufeel.

Buur Baltacar a bew ba sànku

5 1 Am na bés Buur Baltacar defal ay jaraafam bernde ju réy. Ña nga tollu
ci junni, muy naan nag ca seen kanam. 2 Biiñ ba jay Baltacar, mu joxe
ndigal, ñu indi ndab, yu xaalis yaak yu wurus ya baayam[b]
Nabukodonosor jële woon ca °jaamookaayu Yerusalem, ngir ñu naane ca,
mook i jaraafam ak i soxnaam ak i nekkaaleem. 3 Ba mu ko defee ñu indi
ndabi wurus ya ñu jële woon ca jaamookaay ba, kër Yàlla ga ca Yerusalem.
Buur di ca naan, mook i jaraafam ak i nekkaaleem. 4 Ña ngay naan biiñ, di
sàbbaal yàllay wurus yaak yu xaalis yaak yu xànjar yaak yu weñ yaak yu bant
yaak yu doj ya.

5 Ca saa sa baaraami loxob nit buy bind feeñ fa janook tegukaayu làmp ba,
ca kaw miiru kër buur, ba ñu weexal. Buur di xool catu loxo bay bind.
6 Kanamu Buur nag soppiku, njàqare dikkal ko, ba ndigg la ne yalax, óom yay
fenqoo.

[b] **5.2** ***baay*** bi ñuy wax fii, am na ñu jàpp ne maam la woon ci moom mbaa buur bu ko jiitu woon ci nguur gi rekk, waaye du baayub geño.

© MBS 2016

7 Buur daldi àddu ca kaw, di woolu ñeengokat yeek xërëmkat yi ak seetkat
yi. Mu wax ak boroom xam-xami Babilon yooyu ne leen: «Képp ku jàng
mbind mii te wax ma lu mu tekki, dees na ko solal yérey buur yu xonq curr,
takkal ko caqu wurus, jox ko kilifteef gu koy tofal ci bummi.»

8 Ba loolu amee boroom xam-xami Buur yépp dikk ba ca biir, waaye
manuñoo jàng mbind ma, bay xamal Buur la muy tekki. 9 Buur Baltacar nag
gënatee tiit, kanam ga gëna soppiku, jaraafam ya it jàq.

10 Ci biir loolu Lingeer, ndeyi Buur, dégg coowal Buur ak i jaraafam, daldi
duggsi ci biir néegu xawaare bi. Mu ne: «Buur, guddal u fan! Bul tiit, bu sa
kanam lëndëm. 11 Am na góor gu nekk ci sa réew mi; xelu yàlla yu sell yaa ngi
ci moom, te ci sa jamonoy baay, gis nañu ci moom ag ràññee ak xel ak
xam-xam bu nirook xam-xamu yàlla yi. Buur Nabukodonosor sa baay nag fal
ko, mu jiite taryaax yeek ñeengokat yeek xërëmkat yeek seetkat yi; 12 loolu
yépp ndax dañoo gis ci kooku Buur tudde Beltasar, xel mu ñaw ak um njàng
ak ràññee. Day firi gént, di teqental ay cax ak a lijjanti ay jafe-jafe. Kookooy
Dañeel; kon nañu ko woo, mu wax piri mi.»

13 Ci kaw loolu ñu indi Dañeel fa kanam Buur. Buur ne Dañeel: «Du yaay
Dañeel mi bokk ci Yudeeni ngàllo, ga Buur saa baay jële Yudaa? 14 Dégg naa
sab jëw, ñu naan noowi yàlla yaa ngi ci yaw, te gis nañu ci yaw ag ràññee ak
um xel ak xam-xam bu takku. 15 Léegi indiloon nañu ma boroom xam-xam
yeek ñeengokat yi, ndax ñu jàngal ma mbind mii, xamal ma pireem. Waaye
xamuñu pireem. 16 Dégg naa nag ne man ngaa firi lool ak a lijjanti mbir yu
jafe. Soo ma manee jàngal mbind mi, wax ma lu muy tekki, dees na la solal
yérey buur yu xonq curr, takkal la caqu wurus, jox la kilifteef gu lay tofal ci
bummi.»

17 Dañeel nag janook Buur ne ko: «Buur, dencal sag may te jox keneen say
neexal. Du tee ma jàngal la mbind mi, firil la ko.

18 «Buur, Yàlla Aji Kawe ji daa joxoon sa baay Nabukodonosor nguur gi,
muy ku màgg, am ndam ak daraja. 19 Màggaay ga mu ko mayoon tax waa

© MBS 2016

mbooloo yeek xeet yeek làkk yépp ragal ko, bay lox ci kanamam. Ku ko soob,
mu rey; ku ko soob, mu bàyyi; ku ko soob, mu fal; ku ko soob, mu torxal.
[20] Waaye ba mu bewee, të ticc bay réy-réylu, dañu koo jàllarbee ca nguuram,
nangu ndam la, [21] dàqe ko ci nit ñi, def xel ma xelum rab. Mu dëkk ak mbaam
àll yi, am ñax dim xontam niw nag, lay biy wàcc, di ko faam, ba kera ba mu
xamee ne Aji Kawe jee yor nguuru nit, di ko jox ku ko neex.

[22] «Yaw Baltacar miy doomam nag, xam nga loolu lépp te taxu laa toroxlu,
[23] xanaa ngay diirook Boroom asamaan, bay santaane ñu indil la ndabi këram,
nga di ci naan biiñ, yaak say jawriñ ak say soxna ak say nekkaale, ngeen di
sàbbaal ay yàllay xaalis ak yu wurus ak yu xànjar ak yu weñ ak yu bant ak yu
doj, te du ci lenn luy gis mbaa muy dégg mbaa mu xam dara. Waaye Yàlla ji
yor sa bakkan tey ak ëllëg sàbbaaloo ko. [24] Moo tax Yàlla yónni loxo bi, mu
rëdd mbind mii.

[25] «Mbind mi ñu rëdd mooy: WAÑÑ, WAÑÑ, NATT, SÉDDALE. [26] Li muy firi
mooy:

WAÑÑ: Yàlla wañň na sa nguur, ba jeexal ko.

[27] NATT: Nattees na sa diisaay ci nattukaay bi, nga yées.

[28] SÉDDALE: Séddale nañu sam réew, ba jox ko xeeti Medd ak Pers.»

[29] Ca la Baltacar joxe ndigal, ñu solal Dañeel yérey buur yu xonq curr, takkal
ko caqu wurus, daldi yégle ne moo topp ci bummi.

[30] Guddi googa lañu rey Baltacar, buuru waa Babilon.

Dañeel tàbbi na paxum gaynde

6 [1] Ci kaw loolu Daryus, waa Medd ba, jot ca nguur ga, fekk ko mu am
juróom benn fukki at ak ñaar.

[2] Mu neex Daryus nag, mu fal téeméeri jawriñ ak ñaar fukk ca réew ma,
ñuy saytu nguur ga gépp; [3] ak ñetti saytukat yu leen jiite, kenn ka di Dañeel.
Saytukat yooyu nag di leen xamal lu ñuy liggéey, ngir Buur baña yàqule dara.
[4] Ci biir loolu Dañeel di ku ràññiku ci biir saytukat yaak jawriñ ya, ndax rafet
um xel; ba tax Buur di seet nu mu koy fale, mu yilif nguur gépp. [5] Ba loolu

© MBS 2016

amee saytukat yaak jawriñ ya di wuta tuumaal Dañeel ci mbiri nguur gi, te
gisuñu genn tooñ mbaa sikk ci moom, ndax ku amoon kóllëre la, te giseesul ci
moom genn néewal mbaa sikk. 6 Ñu daldi ne: «Dunu gis mukk lenn lu nu
tuumaal Dañeel. Xanaa nu gis ko ci yoonu Yàllaam.»

7 Ba mu ko defee saytukat yaak jawriñ ya ànd rungumloo ba ca Buur, ne ko:
«Buur Daryus, guddal u fan! 8 Saytukati nguur gépp ak laman yeek jawriñ
yeek boroom xel yeek jaraaf yi mànkoo nañu, tëral dogalu buur bi yoonal
aaye bii: ci diirub fanweeri fan, képp ku ñaan ci jenn yàlla mbaa ci nit ku la
moy, yaw Buur sang bi, dees na ko sànni ca kàmbu gaynde ya. 9 Léegi nag,
Buur, dogalal aaye bi, te torlu mbind mi, ba dootu tebbiku, mu dëppook
yoonu waa Medd ak waa Pers, wi dul toxu.» 10 Ci kaw loolu Buur Daryus torlu
mbindum aaye ba.

11 Ba Dañeel yégee ne torlu nañu dogal ba, teewul mu ñibbi, yéeg ca néeg ba
ca kaw taax, ma palanteer ya jublook Yerusalem, na mu ko daan defe naka
jekk ñetti yoon ci bés. Mu sukk fa, di ñaan ak a sant Yàllaam. 12 Ci kaw loolu
nit ña rungumloo, fekk ko muy ñaan ak a dagaan Yàllaam, 13 ba noppi ñu dem
fekki Buur, ngir wax ak moom ca aaye ba mu tëral, ne ko: «Xanaa du yaa
torlu aaye bi ne: képp ku ñaan jenn yàlla mbaa nit ku la moy, yaw Buur,
diirub fanweeri fan, dees na ko sànni ca kàmbu gaynde ya?» Buur ne: «Dogal
bi kay wér na, dëppook yoonu waa Medd ak Pers, wi dul toxu.»

14 Ñu ne ko: «Buur, Dañeel mi bokk ca ngàllog Yudaa ga de, faalewu la, yaak
aaye bi nga torlu. Ñetti yoon ci bés lay ñaan ay ñaanam ba tey.» 15 Buur dégg
ko, am tiis wu réy. Mu daldi fas yéene ne dina musal Dañeel. Ba jant so ma
ngay wut pexe mu mu ko musale.

16 Ci kaw loolu nit ña rungumlooti ba ca Buur, ne ko: «Buur, xamal ne yoonu
waa Medd ak Pers tëral na ne mboolem aaye mbaa dogal bu buur dëggal
dootu toxu.» 17 Buur nag joxe ndigal, ñu yóbbu Dañeel, tàbbal ko ca kàmbu
gaynde ya. Buur ne ko: «Sa Yàlla ji nga saxoo jaamu, yal na la xettli.»

© MBS 2016

[18] Ba mu ko defee ñu indi aw doj, dëj ko ca buntu kàmb ga, Buur bës ca
jaarob torlukaayam ak jaarob torlukaayu jaraafam ya, ba dara dootu mana
soppiku ci deminu Dañeel. [19] Ba loolu wéyee Buur dellu këram. Lekkul guddi
gi yépp, sàkkuwul lu koy bégal, te nelaw të ko.

[20] Ba njël jotee, ba bët di bëgga set, Buur jóg, daldi gaaw dem ca kàmbu
gaynde ya. [21] Naka la jub kàmb ga, daldi woo Dañeel; baat baa nga tiis. Mu ne
ko: «Éy Dañeel, jaamu Yàlla jiy dund; sa Yàlla ji nga saxoo jaamu, mbaa mujj
na laa xettli ci gaynde yi?»

[22] Dañeel daldi ne Buur: «Buur, guddal u fan! [23] Sama Yàlla yebal na
malaakaam, mu tëj gémmiñi gaynde yi, ba defuñu ma dara. Ndax kat mucc
naa ci tuuma sama digganteek moom ak sama digganteek yaw it, te defuma
dara lu bon.»

[24] Buur nag am mbégte mu réy. Ci kaw loolu mu joxe ndigal, ñu génne
Dañeel kàmb ga. Ba ñu génnee Dañeel kàmb ga, gaañuwul fenn, ndax daa
wóolu Yàllaam.

[25] Ba loolu wéyee Buur joxe ndigal, ñu indi nit ña tuumaaloon Dañeel, ñu
tàbbal leen ca kàmbu gaynde ya, ñook seeni doom ak seeni jabar. Àgguñu
suuf sax, gaynde ya alawti leen, dammate seen yax yépp.

[26] Gannaaw loolu Buur Daryus bind waa mbooloo yépp ak xeet yépp ak làkk
yépp, di waa àddina sépp, ne:

«Jàmm ngeen!

[27] «Dogal tukkee na ci man, ne mboolem fu bokk ci sama nguur, nañu fa
ragal Yàllay Dañeel, wormaal ko,

keey Yàlla jiy dund,
kee sax fàww,
nguuram du tas,
kilifteefam du jeex.

[28] Keey musle, di xettlee,
di def i màndarga ak i kéemaan,

© MBS 2016

kaw asamaan ak suuf.
Kee musal Dañeel
ca pàddum gaynde ya.»

29 Dañeel nag gëna am cér diiru nguuru Daryus ak nguuru Sirus, waa Pers ba.

Aji Sax ji feeñu na Dañeel

(Saar 7.1---12.13)

Dañeel gis na ñeenti rabi géej

7
1 At ma jëkk ca nguuru Baltacar buuru Babilon, Dañeel daa gént, peeñu
dikkal ko ci kaw lalam. Mu bind nag gént gi, doore ko nii. 2 Dañeel da ne:
«Damaa gis guddi ci peeñu mi; mu jekki-jekki am ngelaw lu jóge ñeenti wet, riddeendoo, di yëngal géej gu mag ga. 3 Ci kaw loolu ñeenti rab yu réy
génne ca géej ga, rab wu nekk wuuteek sa moroom.

4 «Rab wu jëkk waa nga mel ni gaynde, am laafi jaxaay. Naka laay xool, ñu buddi laaf yi, yékkatee ko ci suuf, taxawal ko, mu taxawe ñaari tànk ni nit, ba noppi ñu jox ko xelum nit.

5 «Ñaareelu rab wa ne jimeet, nirook urs[c]. Mu ngi taxawe wet, ŋank ñetti faar. Ñu ne ko: “Jógal lekk yàpp wu bare.”

6 «May xool ba tey, yem ci rab wu mel ni segg, am ñeenti laaf. Rab waa ngi am ñeenti bopp, ñu jox ko kilifteef gi.

7 «May xool ba tey ci biir peeñum guddi mi, daldi yem ci ñeenteelu rab wu raglu, ñàng, te am doole ju jéggi dayo. Mu ngi am bëñi weñ yu réy yu muy moxoñee, di warax, di nappaaje la ca des. Moom nag wuute naak rab yi ko jiitu yépp, te fukki béjjén la am.

8 «Ni ma ne jàkk ci béjjén yi, beneen béjjén bu ndaw ne pëll, génn ci seen biir, ñett ca béjjén ya jiitu buddeeku. Béjjén bu ndaw baa nga am bët yu mel ni bëti nit ak gémmiñ gu muy waxe kàdduy damu.»

---

[c] **7.5** ***urs*** rab wu ñàng la; man naa ëpp gaynde.

© *MBS 2016*

9 «May xool ba tey,
ñuy teg ay gàngune,
góor gu mag gi dikk, toog.
Mbubb maa nga weex furr,
kawaru boppam weex tàll,
ngànguneem ma di saf sawara, wuy sël-sëli,
mbegey ngàngune ma bindoo ni sawara wu yànj,
10 dexu sawara di wal, balle fa kanamam.
Junniy junnee nga koy jaamu,
mboolooy mbooloo dar ko.
Waa pénc ma toog,
téere ya ubbiku.

11 «May xool ba tey ndax kàdduy damu yooyu béjjén biy wax, ma gis ñu rey
rab wa, sànni méddam ca taal bu yànj ba, mu sànku. 12 Rab ya ca des nag, ñu
nangu seen kilifteef. Teewul ñu bàyyi leen ñu dundaat ab diir.

13 «May xool ba tey ci biir peeñum guddi ma, gisuma lu moy jëmm ju mel ni
nit di ñëw, mook niiri asamaan, jëm ci góor gu mag gi; ñu yóbbu ko ba ca
moom. 14 Ci kaw loolu ñu jébbal ko kilifteef gaak ndam laak nguur ga. Ci biir
loolu waa mbooloo yépp ak xeet yeek làkk yi di ko wormaal. Kilifteefam day
sax fàww, du jeex, te nguuram du foq mukk.

15 «Ba mu ko defee, man Dañeel, ma am njàqare; sama peeñu yooyoo ma
tiital. 16 Ma dem ba ca kenn ca ña fa taxaw, laaj ko lan la mbir moomu mépp
di tekki. Mu wax ak man, xamal ma piri ma, ne ma: 17 “Ñeenti rab yu mag
yooyu, ñeenti buuri àddina[d] lañu yuy ñëw. 18 Waaye aji °sell yu Aji Kawe ji
dinañu jot ci nguur gi, moom ko fàww, saxoo ko dàkk.”

19 «Ba loolu wéyee ma bëgga am lu leer ca ñeenteelu rab, wa wuuteek ya ca
des yépp, ñàng lool, am ay bëñi weñ ak weyi përëm, di moxoñeek a warax, di
nappaaje li ci des. 20 Ma bëgga am lu leer ba tey ci fukki béjjén yi ci bopp bi

[d] **7.17** ***ñeenti buur*** yooyu, buuri waa Babilon la woon ak Pers ak Medd ak Geres.

© MBS 2016

ak beneen ba génn, ba ñett daanu ca kanamam; mu am ay bët ak gémmiñ, di
wax kàdduy damu, te ëpp yi ci des. 21 May xool, béjjén boobu di xareek aji
sell yi, di leen daan, 22 ba keroog góor gu mag gi dikk, daldi jox dëgg aji sell
yu Aji Kawe ji; àpp bi nag mat, aji sell yi moom nguur gi.

23 «La ca topp mu neeti ma: “Ñeenteelu rab wi mooy ñeenteelu nguur giy
taxaw ci kaw suuf, wuuteek nguur yépp. Dina mëdd àddina sépp, nappaaje
ko, rajaxe ko. 24 Fukki béjjén yi fukki buur lañu, yuy yore nguur googu.
Beneen buur dina falu, wuutu leen. Dina wuuteek ña ko jiitu te dina folli ñetti
buur. 25 Dina yékkati ay kàddu dal ci Aji Kawe ji, dina fitnaal aji sell yu Aji
Kawe ji te dina fexee soppi takkinu jamono yi ak yoonu Yàlla wi. Dees na teg
aji sell yi ci loxoom diiru ñetti jamonook genn-wàll. 26 Waa pénc mi toog, ñu
nangu kilifteefam, tas ko, neenal ko ba fàww. 27 Palug mboolem nguur yi
asamaan tiim, ak kilifteef gaak daraja ja dees na ko boole, jébbal aji sell yu
Aji Kawe ji. Nguuru mbooloo moomu day sax ba fàww, kilifa yépp di ko
déggal, di ko wormaal.”

28 «Fii la mbir mi yem. Man Dañeel nag, ma am njàqare lool, ba sama kanam
soppiku, ma denc kàddu yooyu ci sama xel.»

Dañeel gis na kuuy ak sikket

8 1 Ca ñetteelu atu nguuru Baltacar, man Dañeel am naa meneen peeñu,
gannaaw peeñu ma ma jëkkoona am. 2 Ca biir peeñu ma, maa ngi Sus,
péeyub diiwaanu Elam. Ma gis ci peeñu mi ne maa ngi ci wetu yoonu
ndox ma ñu gas te ñu di ko wax Ulay. 3 Ma séentu, xool, yem ci kuuy mu
taxaw feggook yoonu ndox ma, am ñaari béjjén yu gudd te benn bi gëna gudd
ba ca des. Waaye bi gëna gudd moo mujja sax. 4 Ma gis kuuy may dañ, di
jublu sowu ak bëj-gànnaar ak bëj-saalum. Menn mala manu koo të, te
maneesula xettli kenn ci moom. Ma ngay def lu ko neex tey gëna màgg. 5 May
xool, ab sikket jóge sowu, jaare déndub suuf sépp te laalul suuf. Sikket baa
nga am béjjén bu yéeme ci diggante bët yi. 6 Mu dikk ba tollook kuuyum
ñaari béjjén, mi ma gisoon ci wetu yoonu ndox mi, daldi koy songe xadaru

© *MBS 2016*

dooleem. 7 Ma gis ko nag, mu dikk ba ca moom, song kook xadar, dóor kuuy
mi, damm ñaari béjjénam, te kuuy mi manu koo të. Mu daane ko ci suuf, note
ko, te kenn manu koo teqaleek moom. 8 Sikket bi mujj màgg lool; ba fa
kàttanam yem, béjjén bu gudd ba damm, ñeenti béjjén yu yéeme sax, wuutu
ko, jublook ñeenti ngelawi asamaan. 9 Ci kaw loolu béjjén bu ndaw génne ci
béjjén yooyu benn, daldi lawa law jublu bëj-saalum ak penkook réew ma
gëna rafet[e]. 10 Muy màgg nag bay diir mbagg mboolooy xarey asamaan, ba
daaneel lenn ci ñoom, ak lenn ci biddiiw yi, nappaaje leen. 11 Muy damu bay
diir mbagg Njiital mbooloom xare mi, daldi dakkal °sarax ba ñu ko daan defal
bés bu jot, màbb °bérabam bu sell ba. 12 Mbooloom xare mi tegu na ciy
loxoom, boole kook saraxu bés bu jot bi, lépp cig tooñam. Béjjén bi dal ci kaw
dëgg, daaneel ko fi suuf, ay pexeem joy.

13 Ba loolu amee ma dégg jenn aji °sell di wax, jeneen aji sell ne ko: «Lan
mooy àppu peeñu mii ñu gis, ñu di ci dakkal sarax biy am bés bu jot, di
teddadil mbooloom xare mi, ak a tooñ, di yàq lépp?» 14 Mu ne ma: «Àpp bi
ñaari junni laak ñetti téeméer ciy guddeek i bëccëg. Gannaaw loolu dees na
taxawalaat bérab bu sell bi.»

15 May xool ci biir peeñu mi, man Dañeel, di jéema xam lu muy tekki, jëmm
juy nirook góor, ne jimeet taxaw ci sama kanam. 16 Ci kaw loolu ma dégg
baatu nit jibe ca digg yoonu ndox ma ñuy wax Ulay. Mu àddu ca kaw ne:
«Jibril, waxal kii peeñu mi.» 17 Jibril dikk nag ba fi ma taxaw. Ba mu jegesee,
ma tiit lool, ba daanu, sama kanam dëppu fi suuf. Mu ne ma: «Yaw doom
aadama ji, nanga xam ne peeñu mii mujug jamono la.» 18 Bi muy wax ak man,
dëpp naa sama kanam fi suuf, ba daanu leer. Mu laal ma, taxawalaat ma fa
ma taxawoon. 19 Mu ne ma: «Maa ngi lay xamal luy xew keroog ba merum
Yàlla di jeex, ndax muj ga mooy àppu mer ma. 20 Kuuy mi nga gis mu am
ñaari béjjén, buuri waa Medd ak waa Pers la. 21 Sikket bi buuru réewum Geres
la. Béjjén bu gudd bi ci diggante bët yi mooy buur bu jëkk bi. 22 Dañu koo

[e] **8.9** ***réew ma gëna rafet*** fii réewum Israyil a tax ñuy wax.

© MBS 2016

damm, ñeenti béjjén wuutu ko, di ñeenti nguur yu soqeekoo ca xeet wa,
waaye duñu am doole ni ga jiitu. [23] Bu nguur yooyu jeexee, ba bàkkaarkat yi
buural, buur bu néeg te bare pexe dina falu. [24] Dina gëna am doole, waaye du
doon dooley boppam. Yàqam dina jéggi dayo, te ay pexeem dina joy. Dina
faagaagal ñu am doole ba ca mbooloom aji sell yi. [25] Xelum njublaŋam lay
naxee, di réy-réylu, ba bett ñu bare, faagaagal leen, te dina dëkk Buuru buur
yi. Waaye mooy sànku, te loxo du ko laal. [26] Peeñum ngoon meek mu bëccëg
mi la dikkal lu wér la. Yaw nag neel cell ak peeñu mi, ndax des na fan yu
bare.»

[27] Ba loolu amee ma ne làcc, wopp ay fan, man Dañeel. Gannaaw gi ma jóg,
dellu ca liggéeyu buur. Ma waaru nag ca peeñu ma, ndax daa weesu sama
dég-dég.

Dañeel jàngat na waxyu bu Yeremi biral

9 [1] At ma jëkk ca jamonoy Daryus, ma bokk ca waa Medd, di doomu Aserus
te falu woon buuru waa Babilon, [2] ca at ma jëkk ca nguuram, man Dañeel
damaa gis ci téere yi limu at yi kàddug Aji Sax ji xamal Yonent Yàlla
Yeremi, muy àpp bi Yerusalem wara gental, di juróom ñaar fukki at. [3] Ma
walbatiku jublook Boroom bi Yàlla. Maa ngi sol saaku, diwoo dóom boole
kook koor, toroxloo ko, di ko ñaan ak a dagaan. [4] Ma ñaan sama Yàlla Aji Sax
ji, tuubal ko samay bàkkaar, ne ko: «Yaw Boroom bi, Yàlla ju màgg ji mata
ragal, yaw miy sàmm °kóllëre ak ngor sa digganteek ñi la bëgg, di sàmm say
santaane. [5] Bàkkaar nanu, ñaaw nanu, tooñ nanu, gàntal la, dëddu say
santaane ak sa ndigali yoon. [6] Dégluwunu say jaam, di yonent yi jottli sa
kàddu sunuy buur ak sunuy kilifa ak sunuy maam ak mbooloom réew mi
mépp. [7] Yaw Boroom bi, njub ñeel na la, waaye nun gàcce ñeel na nu bésub
tey jii, muy waa Yudaa, muy waa Yerusalem, di waa Israyil gépp, ku jegeek
ku sore, ci biir mboolem réew yi nga leen dàq, yóbbu, ndax li ñu la ñàkke
kóllëre. [8] Aji Sax ji, nun kay gàcce ñeel na nu, nook sunuy buur ak sunuy
kilifaak sunuy maam, ndax moy nanu la. [9] Boroom bi sunu Yàlla, yaay

© MBS 2016

Boroom yërmandeek njéggal moos, ndax gàntal nanu la. [10] Noo baña déglu
sunu kàddug Yàlla Aji Sax ji, di topp yoonam yi mu nu jox, yonent yiy
jaamam jottli nu ko. [11] Israyil gépp a moy sa yoon, jàdd, baña déglu sa kàddu,
ba këppoo sa alkàndey ngiñ, gi ñu bind ci yoonu Musaa, sa jaam ba, ndax
danu laa tooñ. [12] Matal nga sa kàddu gi nga wax ci nun, nook sunu kilifa yi nu
yilif, ba nga wàccee ci sunu kaw, ci Yerusalem, musiba mu réy mu masula am
feneen fu mboolem asamaan tiim. [13] Ni ñu ko binde ci yoonu Musaa, ni la nu
musiba moomu mépp dikkale, te tinuwunu la, yaw, sunu Yàlla Aji Sax ji.
Dëdduwunu sunuy bàkkaar it te séddunu sa worma. [14] Aji Sax ji, looloo waral
nga dogu ci wàcce musiba mi ci sunu kaw, ndax yaw sunu Yàlla Aji Sax ji,
njekk nga jëfe lépp loo jëf, waaye noo dégluwul sa kàddu.

[15] «Léegi nag yaw Boroom bi, sunu Yàlla ji nu génnee Misraak doole, nun sa
mbooloo, nga siiwale ca sa tur ba sunu jonni yàllay tey, noo bàkkaar, noo
tooñ. [16] Boroom bi, seetal ci sa gépp njekk, ba wañña sa mer ak sa xadar, mu
moy Yerusalem, sab dëkk, saw tund wu °sell. Ndax kat sunuy bàkkaar ak sunu
ñaawtéefi maam tax na mboolem ñi ñu wër di sewal Yerusalem ak sa
mbooloo.

[17] «Kon nag yaw sunu Yàlla, Sang bi, rikk nangul li ma lay ñaan, di la ko
dagaan. Boroom bi, ngalla geesul ngir yaw ci sa bopp sa °jaamookaay ba ñu
gental. [18] Rikk sama Yàlla, teewlul, déglul te xippi, ba gis sunu gent yi ak sa
dëkk ba ñuy tudd sa tur. Du sunu njekk lanu lay dagaane moos, waaye sa
yërmande ju yaa rekk a tax. [19] Boroom bi, ngalla Boroom bi, déglu nu te baal
nu! Rikk Boroom bi sama Yàlla, teewlul ngir yaw ci sa bopp, te bañ noo
yeexe, ndax saw tur lañu tudde sa dëkk ak sa mbooloo.»

[20] Maa ngay wax ak a ñaan, di tuub sama bàkkaar ak a tuubloo Israyil sama
ñoñ tey dagaanal sama tundu Yàlla wu sell wi[f], ci sama Yàlla Aji Sax ji. [21] Maa
ngay wax ci ñaan gi, waa ja Jibril ma ma gisoon lu jiitu ci peeñu mi, daldi
naawa naaw, dikk ba ci man, yemook waxtuw °saraxu ngoon. [22] Mu xamal

[f] **9.20** ***tundu Yàlla wu sell wi*** Yerusalem la.

ma, ne ma: «Dañeel, léegi damaa ñëw ngir leeralal la. 23 Ba nga tàmbalee
ñaan la kàddu dikk. Maa la ko yégalsi, ndax yaw ku ñu naw nga. Déggal
kàddu gi te dégg peeñu mi.

24 «Juróom ñaar fukki ayi bés lañu àppal sa mbooloo ak sab dëkk bu sell,
ngir dakkal tooñ gi, jeexal moy gi, jotu ñaawtéef, saxal njubte ba fàww, matal
peeñum yonent, ba delloo °bérab bu sella sell ag sellngaam. 25 Nanga xam kon
xéll ne: li ko dale keroog ba ñuy siiwtaane dogal ba jëm ci leqli Yerusalem,
tabaxaat ko, ba keroog njiit li ñu fal di feeñ, juróom ñaari àppi juróom ñaar
la. Te ci juróom benn fukk ak ñaar ci àppi juróom ñaar lañuy tabaxaat pénc
ak kàmb gu ñu aare dëkk bi. Waaye jamono yu metti lay doon. 26 Bu juróom
benn fukk yeek ñaar ciy àppi juróom ñaar weesoo, dees na bóom ku ñu fal, te
kenn du ànd ak moom. Gannaaw loolu kilifa dina ñëw, ànd ak gàngooram,
yàqte dëkk beek jaamookaay bi. Waaye kilifa googu lu mel ni mbënn a koy
mujje. Dogal nañu ne yàqte gi dina wéy ba keroog xare biy jeex. 27 Dina feddli
kóllëre diggam ak ñu bare ci benn àppu juróom ñaar, te ci diggu àppu juróom
ñaar ba lay dakkal sarax yi ñuy rendi ak yeneeni sarax. Ci genn wetu
°sarxalukaay bi la yàqkat biy taxawal lu siblu[g], di sabab yàqute, ba keroog
muj gi ñu ko dogalal ne milib ci kawam.»

[g] **9.27** ***lu siblu*** sarxalukaayu tuur la, bu ñu samp ca jaamookaayu Yàlla ba, di ko sobeel.

© *MBS 2016*

Dañeel gis na boroom col gu weex

10 1 Ci ñetteelu atu nguuru Sirus, buuru Pers, kàddu daa dikkal Dañeel
ma ñuy wax Beltasar. Kàddu googu di gu wóor tey yégle xare bu mag.
Mu dégg kàddu gi, xam pirim peeñu mi.

2 Jant yooyu, man Dañeel maa nga doon ñaawlu diiru ñetti ayi bés. 3 Ñam
wu neex lekkuma ko, te yàpp ak biiñ jaarul sama gémmiñ. Diwuwma it ba
ñetti ayi bés yi mat. 4 Keroog ñaar fukki fan ak ñeent ci weer wi jëkk ci at mi,
maa nga ca tàkkal dex gu mag gi ñuy wax Tiigar. 5 Ma séentu, xool, yemuma
ci ku moy genn góor gu sol yérey wëñ gu ëccu, gañoo ngañaayal wurus wu
raxul. 6 Yaram waa nga rafet ni peru gànjar, xar-kanam ba mel ni melax, bët
ya mel ni jumi sawara, loxo yeek tànk yi mel ni xànjar bu ñu jonj, riiru
baatam mel ni coowal mbooloo.

7 Man Dañeel doŋŋ maa gis peeñu mi. Ñi ma àndal gisuñu ko. Tiitaange lu
réy nag jàpp leen, ba ñu daw, làquji. 8 Ba loolu amee ma des fa man rekk, ne
jàkk ci peeñu mu réy moomu. Waaye deseetuma woon doole, damaa jeexal
tàkk, amatuma genn kàttan. 9 Ci kaw loolu ma dégg baatam. Naka laa dégg
baatam, daldi daanu leer, sama kanam dëppu fi suuf. 10 Yéguma lu moy ab
loxo bu ma laal, yékkati ma, ma teg sama bëti óom ak sama tenqi loxo fi suuf,
di lox. 11 Mu ne ma: «Dañeel, yaw mi ñu naw, déggal kàddu yi ma lay wax.
Jógal taxaw sa taxawaay, ndax dañu maa yebal ci yaw nii.» Naka la ma wax
kàddu yooyu, ma ne ñokket, di lox. 12 Mu ne ma: «Dañeel, bul tiit. Bés bu jëkk
ba nga fasee yéene xam, ba toroxlu ci sa kanam Yàlla, ca lañu dégg say kàddu
te sa kàddu yooyoo ma taxa ñëw. 13 Waaye rawaanu nguuru Pers moo ma
dogale ñaar fukki fan ak benn. Mikayel nag, kenn ci malaakay wattukat yu
mag yi ñëw, wallusi ma. Yàgg naa ca buuri Pers ya. 14 Léegi ñëw naa ngir
xamal la liy dikkal sa mbooloo ci jamono yiy ñëw ndax peeñu mi ëmb na
jamono yooyu itam.»

15 Bi mu may wax kàddu yooyu, maa ngi sëgg, sama kanam jublu ci suuf,
manumaa wax. 16 Jekki-jekki jëmm ju mel ni nit dikk, laal samay tuñ. Ma ŋa,

© MBS 2016

àddu, daldi wax ak ki taxaw sama kanam ne ko: «Sang bi, peeñu mi tax na ma
jàq, ba amatuma benn doole. [17] Te it sang bi, nu may mana waxeek yaw, sang
bi? Amatuma doole te deseetuma ngelawal gémmiñ.» [18] Ba loolu amee jëmm
jiy nirook nit dellu laal ma, ma amaat doole. [19] Gannaaw loolu mu ne ma:
«Yaw nit ki ñu naw, bul tiit. Jàmm la. Góor-góorlul!» Muy wax ak man, may
amaat doole, ba ne ko: «Waxal sang bi, dooleel nga ma.» [20] Mu ne ma: «Ndax
xam nga lu ma taxa dikk? Léegi ma dellu xarejeek rawaanu réewum Pers; te
bu may dem, rawaanu Geres dikk. [21] Waaye dinaa la xamal li ñu bind ci
téereb dëgg gi. Kenn jàpplewu ma ci ñooñu ku dul Mikayel, seen malaakam
wattukat, yéen °bànni Israyil.

11 [1] Man ci sama wàllu bopp nag, maa nga woon ca wetam, di ko aar ak
a jàpple, ca at ma jëkk ca nguuru Daryus, waa Medd ba.

Buur bëj-gànnaar ak buur bëj-saalum a ngi jote

[2] «Léegi, maa ngi lay xamal lu wér. Dama ne, dina amaat ñetti buur yuy falu
ci réewum Pers, ñeenteel ba dikk, dajale alal ju bare, ba ëpple leen ñoom
ñépp. Bu demee ba alalam may ko doole, dina def lépp lu mu man ngir xabtal
ñépp ci kaw nguuru Geres. [3] Waaye buur bu jàmbaare dina falu, di boroom
kilifteef gu yaatu, di def lu ko soob. [4] Naka lay jóg rekk, nguuram daldi foq,
tas, ñeenti ngelawi asamaan tasaare, yóbbu. Aw askanam du moom nguur ga,
te nguur ga dootu am doole ja mu amoon. Nguuram day foq, tàbbi ci loxoy
ñeneen ñu dul askanam.

[5] «Buur bëj-saalum[h] dina am doole, waaye kenn ca ña mu jiital a koy ëpp
doole, te kilifteefam mooy gëna yaatu.

[6] «Gannaaw ay at, buur bëj-saalum ak buur bëj-gànnaar dinañu mànkoo.
Doomu buur bëj-saalum mooy séysi kër buur bëj-gànnaar, ngir dëgëral
diggante bi. Waaye nguuru doom ja du yàgg, boroom këram it du dundaat lu
yàgg mook seen doom. Doomu buur bëj-saalum day dee, mook toppam ak

[h] **11.5** ***buur bëj-saalum:*** réewum bëj-saalum bii ñuy wax buuram, Misra la. Réewum bëj-gànnaar di Siri.

© MBS 2016

baayam ak boroom këram. [7] Kenn ci waa këram mooy wuutu baayam, dikk,
dal ca mbooloom xarem buur bëj-gànnaar, jàll ba ca wàllaa tatay buur
bëj-gànnaar, jëflanteek ñoom, duma leen, ba daan. [8] Dinañu lël sax seen
jëmmi tuur yu ñu móol, yóbbu Misra, boole kook seen gànjaru xaalis ak
wurus. Gannaaw loolu dina toog ay at te du laaleek buur bëj-gànnaar.
[9] Gannaaw gi buur bëj-gànnaar dina dem réewum bëj-saalum, doora dellu
réewam.

[10] «Ay doomam yu góor nag dinañu waajal xare, dajale gàngoor yu takku.
Ñu jubal, bëtt, jàll nim wal, daldi ñokkli, songi noon ba ca dëkk ba ñu
wëralee tata.

[11] «Buur bëj-saalum dina sigiñu, songi buur bëj-gànnaar. Kooku waajal
mbooloom xare mu mag, waaye mbooloo moomu dees na leen teg ci seen
loxoy noon. [12] Mbooloo moomu dees na leen faagaagal, buur bëj-saalum di ca
réy-réylu. Dina rey ay junniy nit nag, waaye du ko taxa am ndam. [13] Li ko
waral mooy buur bëj-gànnaar day dellu waajalaat mbooloo mu ëpp ma jiitu.
Bu amee ay at dina dikkaat, ànd ak mbooloom xare mu mag ak ngànnaay lu
takku. [14] Jamono yooyu ñu bare dinañu jógal buur bëj-saalum, te ay nit ñu
soxor ñu bokk ci saw xeet dinañu fippu, ni ko peeñu indee, waaye duñu ko
man. [15] Buur bëj-gànnaar dina ñëw yékkati ay jal, gaw dëkk bu ñu wërale
tata, nangu ko. Mbooloom xarey bëj-saalum ak seen ñeyi xare duñu leen
mana të. Duñu am doole ju ñu leen tëwe. [16] Ki leen di song dina leen def li ko
soob, ndax kenn du ko të. Dina toog ci réew mu taaru ma[i], te am dooley tas
ko. [17] Dina fas yéenee dikk ak dooley nguuram gépp, ba dëgëral digganteem
ak buur bëj-saalum. Da koy may doomam soxna, ngir di ko fexee sànk. Waaye
loolu du sotti, ndax pexe ma du joy. [18] Gannaaw loolu dina wuta moom fa
féeteek dun ya, ba nangu ca ay réew, waaye dina am njiitu xare lu dakkal jëfi
réy-réyloom ji muy torxale, ba fey ko añam. [19] Bu loolu weesoo dina
walbatiku dal ci dëkk yi ñu wëralee tata ci biir réewu boppam, waaye du

[i] **11.16** ***réew mu taaru ma:*** Israyil la. Seetal it ci 11.41.

© MBS 2016

sotti. Day daanu, ne mes. 20 Ki koy wuutu dina yebal kuy foqati ay galag yu
ñuy yokke puukarey nguur gi, waaye du yàgg dara, ñu faagaagal ko ci sutura,
te du doon ci xare.»

Buur bëj-gànnaar ëpp nay loxo

21 «Ku siblu moo koy wuutu, ku yelloowul darajay nguur. Day duggsi ndànk,
lal i pexeem, ba nangu nguur gi. 22 Mboolooy xare yi dinañu def um wal nig
dex, dal ci kawam, waaye dees na leen rajaxe, ñook genn kilifay mbooloom
°kóllëreg Yàlla gi. 23 Gannaaw bu ñu wóllëranteek moom, dina wor. Dina gëna
am doole, te amul mbooloo mu bare. 24 Day dugg ndànk ba ca biir gox ya
gëna woomle ca diiwaan ba. Dina fa def lu ay baayam ak i maamam masula
def. Dina lël ay réew, séddale ay farandoom alal jaak koom ga. Dina lal pexe
yu mu songe ay tata, waaye loolu ab diir lay doon.

25 «Bu loolu weesoo dina ànd ak mbooloo mu bare, daldi yebook doole ak
pastéef ci kaw buur bëj-saalum. Buur bëj-saalum waajal xare, ànd ak mbooloo
mu réy te bare doole lool, waaye sottiwul ndax pexe yu ñu koy lalal. 26 Ci biir
loolu ay nit ñuy bokk ak buur bëj-saalum ndab ñooy sànk buur bëj-saalum, ba
mbooloom jóoru, ñu bare tëdd. 27 Ñaari buur yi dinañu nas lu bon ci seen xol;
di bokk ndab tey waxantey fen. Waaye seeni pexe du mujj fenn, ndax du fekk
muj ga jot. 28 Gannaaw gi buur bëj-gànnaar dina dellu réewam, yóbbaale alal
ju takku. Dina fexeel mbooloom kóllëre gu sell gi[j], doora ñibbi réewam.

[j] **11.28** ***mbooloom kóllëre gu sell gi*** bànni Israyil la.

© *MBS 2016*

[29] «Bu àpp bi jotee, buur bëj-gànnaar dina dal ci kaw réewum bëj-saalum.
Waaye boobu yoon du deme na woon. [30] Ay boroom gaal yu mag dinañu jóge
sowu, songsi ko, ba tax mu xàddi, ba dëpp. Mu daldi mer lool, sippi ko
mbooloom kóllëre gu sell gi, tey ànd ak ñi dëddu kóllëre gu sell gi. [31] Ay
xarekat yu mu yebal dinañu dem teddadil °jaamookaay, bi ci tata ji; dinañu
dakkal °sarax si ñu fa saxal fàww, ba noppi teg fa lu siblu[k] luy jur yàqute.
[32] Ñi sàmmul kóllëreg Yàlla dina leen fàbbee ay nax, waaye waa mbooloo mi
wormaal seen Yàlla dinañu jëfe pastéef. [33] Te it boroom xel yu rafet yi ci
mbooloo mi dinañu gindi ñu bare. Nattu dina leen dikkal ab diir; ñii saamar
jaar ci seen kaw, ñii ñu lakk leen, ñee ñu nangu seen alal, tëj leen. [34] Te bu
leen nattu dikkalee, ndimbal lu néew lañuy am, ndax ñu bare naaféq lañuy
fareek ñoom. [35] Ñenn ci boroom xel yu rafet yi dinanu jaare ci nattu yu leen
di sellal, fóot leen ba ñu set wecc, ba keroog mujug jamono. Àpp ba nag des
na.

[36] «Buur bi dina def lu ko soob. Dina réy-réylook a damu, ba weesale
boppam tuur yépp, te dina wax gilaawaali jëme ci Yàlla ji sut lépp. Dina am
ndam nag ba keroog sànjum Yàlla ñoral ko. Li ñu dogal déy dina am. [37] Buur
bi du faale tuuri maamam, du faale tuur mi jigéen ñi sopp[l]. Du faale menn
tuur, ndax day damu ba weesale boppam lépp. [38] Xanaa kay tuur mi yor
kaaraangey tata yi lay jaamu, muy tuur mu ay maamam xamul woon. Dina ko
jaamoo wurus ak xaalis ak xeer yu jafe ak yeneeni gànjar. [39] Tuuri jaambur
yooyu lay doolewoo, di song dëkk yi ñu wëralee ay tata. Ku ko nangul, mu
teral la, def la kilifag ñu bare, ba noppi yoole la ay suuf. [40] Ca mujug jamono
buur bëj-saalum dina fenqoo ak buur bëj-gànnaar. Te itam buur bëj-gànnaar
dina mel ni ngëlaani, ne milib ci kawam, ànd ak watiiri xare ak i gawar ak
gaal yu mag yu bare. Dina dugg ci ay réew, bëtt, jàll nim wal. [41] Gannaaw
loolu dina dugg ci réew mu taaru ma, te ñu bareey daanu. Waaye Edomeen
ñaak Mowabeen ñaak njiiti Amoneen ñi dinañu rëcc. [42] Dina teg loxoom

---

[k] **11.31** ***lu siblu:*** seetal ci 9.27.

[l] **11.37** ***tuur*** moomu lañu gëmoon ne man naa nangul am njur.

yeneeni réew, te réewum Misra sax du ca mucc. [43] Dina aakimoo alali Misra,
muy wurus, di xaalis ak mboolem gànjar. Waa Libi ak waa °Kuus it dinañu ko
nangul. [44] Waaye nag xibaar dina bawoo penku ak bëj-gànnaar, tiital ko lool.
Noonu mu jóg ak xadar, rey ñu baree bare, faagaagal leen. [45] Dina samp
xaymay kër buur ci diggante géej geek tund wu taaru wu sell wa[m]. Waaye
dina dee, te kenn du ko taxawu.»

Mujug jamono taxaw na

12 [1] Malaaka ma waxati ma, ne ma:
«Jamono yooyu ci la Mikayel,
malaakam wattukat mu mag,
miy taxawu sa mbooloo, di jóg.
Muy jamonoy njàqare ju masula am,
cosaanal xeet yi ba tey jii.
Bu keroogee sa bokk yay mucc,
di ñi ñu bind ci téereb dund bi.
[2] Ñu baree ngi nelaw,
keroog ñu yewwoo fa pëndub suuf.
Ñenn ña nara dund fàww,
ña ca des añe gàcceek njàqare fàww.
[3] Ña rafet xel leer nàññ
ni leeraayu déndub asamaan.
Ñi doon xiir mbooloo mi ci ngor
ne boyy niy biddiiw, ba fàww.

[4] «Yaw nag Dañeel, dencal kàddu yii, muy kumpa te nga tëj téere bi, tay ko
ba mujug jamono jub. Su keroogee ñu bare dinañu gëstu fu ne, ba xam-xam
yokku.»

[m] **11.45** ***tund*** woowu Yerusalem la.

© MBS 2016

Dañeel gis na ñaari malaaka

[5] Noonu man Dañeel, may xool ci biir peeñu mi, daldi yem ci ñeneen ñaar
ñu taxaw, séq dex gi. [6] Kenn ki wax ak ka sol mbubbam wëñ gu ëccu ba sew,
te taxaw ca kaw dex ga, ne ko: «Ana fu kéemaan yiy yem?» [7] Ma dégg ka sol
mbubbam wëñ gu ëccu te taxaw ca kaw dex ga. Ma nga yékkati loxo ndijoor
baak bu càmmoñ ba te naa: «Giñ naa ko ci kiy dund fàww ne ñetti jamonook
genn-wàll lay doon. Xew-xew yooyu yépp a ngi dakk keroog bu dooley
mbooloo mu °sell mi jeexee tàkk.»

[8] Maa ngi ciy dégg waaye xawma lu muy tekki. Ma ne: «Sang bi, ana nu
xew-xew yooyu di mujje?» [9] Mu ne ma: «Dañeel, demal rekk, ndax mbir yii
dees koo làq, dëxëñ ko, ba keroog muj ga taxaw. [10] Ñu bare dees na leen
sellal, fóot leen ba ñu set wecc. Waaye ñu bon ñi wéy di bon, te kenn du ci
xam liy xew, teewul ñi rafet xel dinañu ko xam. [11] Jamono ja ñuy dakkal
°sarax si wara sax fàww, di keroog ba ñuy taxawal lu siblu[n] lay jur yàqute,
junniy fan ak ñaar téeméer ak juróom ñeent fukk (1 290) dina ca topp.
[12] Ndokklee ku muñ nag diirub junniy fan ak ñetti téeméer ak fanweer ak
juróom (1 335). [13] Waaye yaw Dañeel, muñal ba fa muy mujje. Su keroogee
fekk la nelaw, doora jóg jël sab yool, ca mujug jamono.»

---

[n] **12.11** ***lu siblu:*** seetal ci 9.27.

© MBS 2016